

**B.Com. Semester - 3 (CBCS) Examination**  
**Oct/Nov - 2024 [As Per Syllabus Year June-2019]**  
**Cost Accounting - 1(Core)**

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

**Instructions:**

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન. ૧ એક વસ્તુનું ઉત્પાદન ત્રણ પ્રક્રિયા 1, 2 અને 3 માંથી પસાર થાય છે. માર્ચ 2024માં ઉત્પાદન પડતર (૨૦) અંગે માહિતી નીચે મુજબ છે.

| વિગત                            | પ્રક્રિયા 1 (રૂ.) | પ્રક્રિયા 2 (રૂ.) | પ્રક્રિયા 3 (રૂ.) |
|---------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|
| પ્રત્યક્ષ માલ સામાન             | 2,000             | 3,020             | 3,462             |
| સીધી મજૂરી                      | 3,500             | 4,226             | 5,000             |
| પરોક્ષ ખર્ચ                     | 1,500             | 2,000             | 2,500             |
| સામાન્ય બગાડ (દાખલ કરેલ એકમોના) | 10%               | 5%                | 10%               |
| બગાડની એકમ દીઠ ઉપજ (રૂ.)        | રૂ.3              | રૂ.5              | રૂ.6              |
| ખરેખર ઉત્પાદન (એકમો)            | 920               | 870               | 800               |

"પ્રક્રિયા 1" મા કાચા માલના 1000 એકમો, એકમ દીઠ રૂ.5 ના ભાવે દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા, પ્રક્રિયામાં અધુરું કામ નથી. ઉપરની વિગતોના આધારે પ્રક્રિયાના ખાતા તૈયાર કરો તેમજ અસામાન્ય બગાડ ખાતા અને અસામાન્ય વધારાના ખાતાઓ તૈયાર કરો.

અથવા

પ્રશ્ન. ૧ એક વસ્તુનું ઉત્પાદન ત્રણ પ્રક્રિયા A, B અને C માંથી પસાર થાય છે. તેની વર્ષ 2024 ના ખર્ચ માટે ની વિગતો નીચે પ્રમાણે છે.

| વિગત             | પ્રક્રિયા A | પ્રક્રિયા B | પ્રક્રિયા C |
|------------------|-------------|-------------|-------------|
| દાખલ કરેલા એકમો  | 10,000      | -           | -           |
| એકમ દીઠ પડતર રૂ. | 10          | -           | -           |
| માલ સામાન રૂ.    | 10,000      | 15,000      | 5,000       |
| મજૂરી રૂ.        | 50,000      | 80,000      | 65,000      |
| સીધા ખર્ચારૂ     | 10,500      | 11,875      | 20,090      |

અન્ય માહિતી:

| વિગત                               | પ્રક્રિયા A | પ્રક્રિયા B | પ્રક્રિયા C |
|------------------------------------|-------------|-------------|-------------|
| ખરેખર ઉત્પાદન એકમો                 | 9,500       | 9,100       | 8,100       |
| સામાન્ય બગાડ % (દાખલ કરેલ એકમોના)  | 3%          | 5%          | ( ? )       |
| સામાન્ય બગાડની ઉપજ (એકમ દીઠ) (રૂ.) | રૂ. 2.50    | રૂ. 5       | રૂ. 10      |

તૈયાર માલના સ્ટોકમાંથી એકમ દીઠ રૂ.5.1 લેખે એકમો વેચવામાં આવે છે, જેથી વેચાણ કિંમત પર 16% નફો મળી શકે. પ્રક્રિયાઓના ખાતા તૈયાર કરો અને પ્રક્રિયા ક ના સામાન્ય બગાડની ટકાવારી શોધો.

પ્રશ્ન. ૨ સોમનાથ લિમિટેડના ત્રણ ઉત્પાદન વિભાગો A, B, અને C છે. ઉપરાંત બે સેવા વિભાગો X અને Y છે. (૨૦)  
કંપનીના ચોપડામાંથી જાન્યુઆરી, 2024 ની નીચેની માહિતી લેવામાં આવી છે.

| વિગતો                              | ઉત્પાદન વિભાગ |        |        | સેવા વિભાગ |       |
|------------------------------------|---------------|--------|--------|------------|-------|
|                                    | A             | B      | C      | X          | Y     |
| વીજળી પોઈન્ટ્સ                     | 6             | 5      | 4      | 3          | 2     |
| પ્રત્યક્ષ મજૂરી (રૂ.)              | 4,500         | 4000   | 2900   | 1200       | 400   |
| ચંત્રની કિંમત (રૂ.)                | 72,000        | 48,000 | 36,000 | 1,200      | 1,200 |
| ચંત્રનો હોર્સ પાવર                 | 4             | 6      | 2      | -          | -     |
| રોકેલી જગ્યા (ચો. ફુટ)             | 600           | 400    | 500    | 300        | 200   |
| કર્મચારી સંખ્યા                    | 5             | 6      | 4      | 3          | 2     |
| કારખાના મેનેજરે આપેલ સમયનું પ્રમાણ | 5             | 4      | 3      | 2          | 1     |

જાન્યુઆરી મહિના દરમિયાનના ખર્ચાઓ:

| વિગત         | રકમ રૂ. | વિગત                            | રકમ રૂ. |
|--------------|---------|---------------------------------|---------|
| પાવર         | 9,000   | વીજળી બત્તી                     | 2,000   |
| પરોક્ષ મજૂરી | 1,300   | વીમો                            | 3,300   |
| ઘસારો        | 16,500  | કામદાર રાજ્ય વીમા યોજનામાં ફાળો | 650     |
| ભાડું - વેરા | 5,000   | કારખાના મેનેજરનો પગાર           | 18,000  |
| કેન્ટીન ખર્ચ | 6,000   |                                 |         |

સેવા વિભાગ X અને Y ના પરોક્ષ ખર્ચની ફાળવણી અન્ય વિભાગો વચ્ચે નીચે પ્રમાણે છે.

| વિગત    | A   | B   | C   | X | Y   |
|---------|-----|-----|-----|---|-----|
| X વિભાગ | 20% | 30% | 40% | - | 10% |
| Y વિભાગ | 30% | 40% | 30% | - | -   |

નીચે મુજબના પત્રકો તૈયાર કરો:

- 1) શીરોપરી ખર્ચાની જુદા જુદા વિભાગો વચ્ચે ફાળવણી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.
- 2) સેવા વિભાગના ખર્ચની ફાળવણી ઉત્પાદન વિભાગો વચ્ચે દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

અથવા

પ્રશ્ન. ૨ શિવ લિમિટેડમાં બે ઉત્પાદન વિભાગો A, B અને તથા ત્રણ સેવા વિભાગો X, Y અને Z છે. નીચેની માહિતી કંપનીના રેકૉર્ડમાંથી મળી આવી છે.

| વિગત                              | રકમ રૂ. |
|-----------------------------------|---------|
| ભાડું અને વેરો                    | 24,000  |
| વીજળી બત્તી                       | 5,400   |
| પરોક્ષ મજૂરી                      | 9,000   |
| મશીનરી પર ઘસારો                   | 48,000  |
| સામાન્ય ખર્ચ ઉત્પાદન વિભાગને લગતા | 3,600   |
| ચંત્ર વીમો                        | 24,000  |
| સ્ટોર્સના શીરોપરી ખર્ચા           | 3,900   |

અન્ય માહિતી:

| વિગત                      | કુલ<br>રકમ રૂ. | ઉત્પાદન વિભાગ |          | સેવા વિભાગ |        |        |
|---------------------------|----------------|---------------|----------|------------|--------|--------|
|                           |                | A             | B        | X          | Y      | Z      |
| પ્રત્યક્ષ માલ સામાન (રૂ.) | 3,9000         | 18,000        | 21,000   | -          | -      |        |
| પરોક્ષ માલ સામાન રૂ.      | 22,000         | 3,000         | 4,000    | 6,000      | 5,000  | 4,000  |
| પ્રત્યક્ષ મજૂરી રૂ.       | 36,000         | 16,000        | 20,000   | -          | -      |        |
| રોકેલી જગ્યા (ચો. ફૂટ)    | 1,000          | 200           | 300      | 250        | 150    | 100    |
| ચંત્રની કિંમત રૂ.         | 2,40,000       | 80,000        | 1,20,000 | 10,000     | 14,000 | 16,000 |
| પાવર રૂ.                  | 18,000         | 10,000        | 5,000    | -          | -      | 3,000  |
| વીજળી પોઈન્ટ              | 150            | 60            | 40       | 10         | 20     | 20     |

સેવા વિભાગોના ખર્ચા નીચે પ્રમાણે ફાળવવાના છે.

| વિગત    | A   | B   | X | Y    | Z   |
|---------|-----|-----|---|------|-----|
| X વિભાગ | 30% | 20% | - | 20 % | 30% |
| Y વિભાગ | 40% | 30% | - | -    | 30% |
| Z વિભાગ | 50% | 50% | - | -    | -   |

નીચે મુજબના પત્રકો તૈયાર કરો:

- 1) શીરોપરી ખર્ચાની જુદા જુદા વિભાગો વચ્ચે ફાળવણી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.
- 2) સેવા વિભાગના ખર્ચાની ફાળવણી ઉત્પાદન વિભાગો વચ્ચે દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન. 3 એક કારખાનામાં અમર અકબર અને એન્થોની ત્રણ કામદારો છે. એક જોબ તૈયાર કરવાનો પ્રમાણ (૧૫) સમય 25 કલાક આપેલ છે. એક કલાકનો વેતનદર રૂ.40 છે. અમર તે કામ પૂરું કરવામાં 15 કલાક લે છે. અકબર તે કામ પૂરું કરતા 20 કલાક લે છે, જ્યારે એન્થોની ને તે કામ પૂરું કરતા 25 કલાક લાગે છે.

નીચેની પદ્ધતિ મુજબ દરેકને શું વેતન મળશે?

- 1) કાર્ય વેતન પ્રથા
- 2) હેલ્સી વેતનપ્રથા
- 3) રોવેન વેતન પ્રથા

અથવા

પ્રશ્ન. 3 (A) વર્ષ 2024 માટે ભોલેનાથ કંપનીના કામદારોની વિગત નીચે મુજબ છે: (૧૦)

| વિગત                                             |     |
|--------------------------------------------------|-----|
| વર્ષ 2024 ની શરૂઆતના કામદારોની સંખ્યા            | 510 |
| વર્ષ 2024 ની આખરના કામદારોની સંખ્યા              | 490 |
| વર્ષ 2024 માં રાજીનામું આપી છૂટા થયેલા ની સંખ્યા | 10  |
| વર્ષ 2024 માં બરતરફ થયેલા કામદારોની સંખ્યા       | ?   |
| વર્ષ 2024 માં નવા નીમાયેલા કામદારોની સંખ્યા      | 15  |

સંયુક્ત પદ્ધતિથી કામદાર ફેરબદલી દર 10% છે. તો વર્ષ દરમિયાન બરતરફ

કરેલા કામદારોની સંખ્યા શોધો.

(B) ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ એક)

(૦૫)

- 1) મજૂર ફેરબદલી દર
- 2) આદર્શ વેતન પ્રથાની આવશ્યકતા
- 3) પરંપરાગત વેતન પ્રથાઓ

પ્રશ્ન. ૪ નીલકંઠ લિમિટેડ એક વસ્તુનું ઉત્પાદન કરે છે. તા. 31-03-2024 ના રોજ પૂરા થતા વર્ષ માટે નીચેની માહિતી મેળવવામાં આવી છે. (૧૫)

|                          |                 |
|--------------------------|-----------------|
| માસિક માંગ               | 1500 એકમો       |
| દરેક વરદી મુકવાનો ખર્ચ   | Rs. 600         |
| એકમ દીઠ વાર્ષિક વહન ખર્ચ | Rs. 15          |
| અઠવાડિક ઓછામાં ઓછો વપરાશ | 400 એકમો        |
| અઠવાડિક સામાન્ય વપરાશ    | 600 એકમો        |
| પુનઃ વરદી સમય            | 2 થી 6 અઠવાડિયા |

ગણતરી કરો:

- (1) આર્થિક વરદી જથ્થો, (5) લઘુત્તમ સપાટી
- (2) વર્ષમાં મૂકવાના ઓર્ડરની સંખ્યા (6) સલામતી જથ્થો,
- (3) પુનઃ વરદી સપાટી (7) સરેરાશ સ્ટોક સપાટી (આર્થિક વરદી જથ્થાને આધારે)
- (4) ગુરુત્તમ સપાટી

અથવા

પ્રશ્ન. ૪ (A) મહાદેવ કંપની લિમિટેડની વર્ષ 2023 અને 2024 ની નીચેની માહિતી મેળવવામાં આવી છે. (૧૦)

| વિગત              | 2023         | 2024       |
|-------------------|--------------|------------|
| ખરીદી             | Rs. 4,14,000 | ( ? )      |
| સરેરાશ સ્ટોક      | ( ? )        | Rs. 80,000 |
| શરૂઆતનો સ્ટોક     | Rs. 80,000   | ( ? )      |
| માલસામાન ફેર બદલી | ( ? )        | 9 વખત      |
| વ્યવસ્થિત ખરીદી   | Rs. 4,10,000 | ( ? )      |

ઉપરની માહિતી પરથી ગણતરી કરો.

- 1) વર્ષ 2023 માટે માલસામાન ફેર બદલી દર અને માલસામાન ફેર બદલી મુદત
- 2) વર્ષ 2024 ની ખરીદી અને વ્યવસ્થિત ખરીદી

(B) ટૂંકનોંધ લખો (કોઈપણ એક)

(0૫)

- 1) પડતર હિસાબી પદ્ધતિના હેતુઓ
- 2) માલસામાનનું ABC (અબક) વર્ગીકરણ
- 3) આર્થિક વરદી જથ્થો

### ENGLISH VERSION

Que.1 A product passes through three different processes to completion. In March, 2024, the cost of production was as given below: (20)

| Particulars                             | Process I (Rs.) | Process II (Rs.) | Process II (Rs.) |
|-----------------------------------------|-----------------|------------------|------------------|
| Direct material                         | 2,000           | 3,020            | 3,462            |
| Direct Wages                            | 3,500           | 4,226            | 5,000            |
| Production overheads                    | 1,500           | 2,000            | 2,500            |
| Normal wastage (of the unit introduced) | 10%             | 5 %              | 10 %             |
| Sale price of wastage per unit          | Rs. 3           | Rs. 5            | Rs. 6            |
| Actual production (in units)            | 920             | 870              | 800              |

1,000 units of materials were introduced in Process I at Rs.5 each. There is no unfinished work in process.

Prepare necessary Process Accounts and "Abnormal Loss" and "Abnormal Gain" Account.

**OR**

Que.1 A Product passes through three processes respectively A, B and C and the expenses of the processes were as under during the year 2024.

| Particulars           | Process A | Process B | Process C |
|-----------------------|-----------|-----------|-----------|
| Units introduced      | 10,000    | -         | -         |
| Cost per unit (Rs.)   | 10        | -         | -         |
| Materials (Rs.)       | 10,000    | 15,000    | 5,000     |
| Labour (Rs.)          | 50,000    | 80,000    | 65,000    |
| Direct expenses (Rs.) | 10,500    | 11,875    | 20,090    |

**Other Information:**

| Particulars                                   | Process A | Process B | Process C |
|-----------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|
| Actual Output (in units)                      | 9,500     | 9,100     | 8,100     |
| Normal loss (% of unit introduced)            | 3%        | 5%        | ( ? )     |
| Selling prices of normal wastage per unit Rs. | Rs. 2.50  | Rs. 5     | Rs. 10    |

The final product was sold at Rs.51 per unit fetching a profit of  $16\frac{2}{3}\%$  on sales.

Prepare process accounts and find out percentage of normal wastage in process 'C'.

Que.2 The Somnath Ltd. supplied you the following information for the month ending January, 2024. A, B, and C are Production Departments, where X and Y Service Departments. (20)

| Particulars                                   | Production Departments |        |        | Service Departments |       |
|-----------------------------------------------|------------------------|--------|--------|---------------------|-------|
|                                               | A                      | B      | C      | X                   | Y     |
| Lighting points (Nos.)                        | 6                      | 5      | 4      | 3                   | 2     |
| Direct wages Rs.                              | 4,500                  | 4,000  | 2,900  | 1,200               | 400   |
| Cost of Machine (Rs.)                         | 72,000                 | 48,000 | 36,000 | 1,200               | 1,200 |
| Horse Power of Machine                        | 4                      | 6      | 2      | -                   | -     |
| Space Occupied (sq.ft.)                       | 600                    | 400    | 500    | 300                 | 200   |
| Employees (Nos.)                              | 5                      | 6      | 4      | 3                   | 2     |
| Proportion of Time Devoted by Factory Manager | 5                      | 4      | 3      | 2                   | 1     |

**Expenses for the month were:**

| Particulars      | Amt. Rs. | Particulars              | Amt. Rs. |
|------------------|----------|--------------------------|----------|
| Power            | 9,000    | Lighting                 | 2,000    |
| Indirect wages   | 1,300    | Insurance                | 3,300    |
| Depreciation     | 16,500   | Contribution to ESI      | 650      |
| Rent and rates   | 5,000    | Factory Manager's Salary | 18,000   |
| Canteen Expenses | 6,000    |                          |          |

**The expense of service Dept. X and Y, are allocated as follows:**

| Particulars | A   | B   | C   | X | Y   |
|-------------|-----|-----|-----|---|-----|
| Dept. X     | 20% | 30% | 40% | - | 10% |
| Dept. Y     | 30% | 40% | 30% | - | -   |

**Prepare following statement showing:**

- 1) Distribution of overheads to various department and
- 2) Distribution of expenses of service department to production departments.

**OR**

Que.2 Shiv Ltd. has two Production Departments A and B and three Service Departments X, Y and Z. The Following figures are extracted from the records of the company:

| Particulars                                         | Amount Rs, |
|-----------------------------------------------------|------------|
| Rent & Rates                                        | 24,000     |
| General Lighting                                    | 5,400      |
| Indirect Wages                                      | 9,000      |
| Depreciation of Machinery                           | 48,000     |
| General expenses relating to production departments | 3,600      |
| Insurances of Machinery                             | 24,000     |
| Stores Overheads                                    | 3,900      |

The following further details are available:

| Particulars                | Total Rs. | Production Departments |          | Service Departments |        |        |
|----------------------------|-----------|------------------------|----------|---------------------|--------|--------|
|                            |           | A                      | B        | X                   | Y      | Z      |
| Direct Materials Rs.       | 39,000    | 18,000                 | 21,000   | -                   | -      |        |
| Indirect Materials Rs.     | 22,000    | 3,000                  | 4,000    | 6,000               | 5,000  | 4,000  |
| Direct wages Rs.           | 36,000    | 16,000                 | 20,000   | -                   | -      |        |
| Area Occupied (in sq. ft.) | 1,000     | 200                    | 300      | 250                 | 150    | 100    |
| Value of machine (Rs.)     | 2,40,000  | 80,000                 | 1,20,000 | 10,000              | 14,000 | 16,000 |
| Power in Rs.               | 18,000    | 10,000                 | 5,000    | -                   | -      | 3,000  |
| Light point                | 150       | 60                     | 40       | 10                  | 20     | 20     |

The expenses of service departments are to be allocated as follows.

| Particulars | A   | B   | X | Y    | Z   |
|-------------|-----|-----|---|------|-----|
| X Dept.     | 30% | 20% | - | 20 % | 30% |
| Y Dept.     | 40% | 30% | - | -    | 30% |
| Z Dept.     | 50% | 50% | - | -    | -   |

Prepare following statement showing:

- 1) Distribution of overheads to various department and
- 2) Distribution of expenses of service department to production departments.

Que.3 Amar, Akbar and Anthony are three laborer in a factory. Standard Time allowed for a job is 25 hours. Wage rate per hour is Rs. 40. To finish the job Amar takes 15 hours, Akbar takes 20 hours and Anthony takes 25 hours

What wages will have to be paid to each one as per the following methods?

- (1) Piece Wage System
- (2) Halsey Wage System
- (3) Rowan Wage System

OR

Que.3 (A) Particulars regarding the Bholenath Co. for the year 2024 are as under: (10)

| Particulars                                   |     |
|-----------------------------------------------|-----|
| No. of Employees at the beginning of the year | 510 |
| No. of Employees at the end of the year       | 490 |
| No. of Employees resigned during the year     | 10  |
| No. of Employees suspended during the year    | ?   |
| No. of Employees recruited during the year    | 15  |

Labour Turnover Rate as per Joint Method is 10% Find out the Number of Employees suspended during the year.

(B) Write a short note (Any one) (05)

- 1) Labour Turnover Rate
- 2) Essentials of an Ideal Wage System
- 3) Traditional wage systems

Que.4 Nilkanth Ltd. Manufacturers a product and the following Informations are collected for the year ended on 31<sup>st</sup> March,2024. (15)

|                               |                    |
|-------------------------------|--------------------|
| Monthly Demand                | 1500 Units         |
| Cost of placing an order      | Rs. 600            |
| Annual carrying cost per unit | Rs. 15             |
| Minimum Usage                 | 400 Units Per Week |
| Normal Usage                  | 600 Units Per Week |
| Re-order period               | 2 to 6 Weeks       |

**Calculate:**

- (1) Economic Order Quantity,
- (2) Number of orders to be placed in a year
- (3) Re-order level,
- (4) Maximum stock level,
- (5) Minimum stock level,
- (6) Safety Stock level
- (7) Average stock level (on the basis of Economic Order Quantity)

**OR**

Que.4 (A) The following information is received from the MahadevCo.Ltd. for the year 2023 and 2024. (10)

| Particulars         | 2023         | 2024       |
|---------------------|--------------|------------|
| Purchases           | Rs. 4,14,000 | ( ? )      |
| Average Stock       | ( ? )        | Rs. 80,000 |
| Opening stock       | Rs. 80,000   | ( ? )      |
| Stock Turnover Rate | ( ? )        | 9 times    |
| Adjusted Purchases  | Rs. 4,10,000 | ( ? )      |

**From the above information find out:**

- 1) Material Turnover Rate and Material Turnover period for the year 2023.
- 2) Purchases and Adjusted Purchases for the year 2024.

(B) Write a short note (Any one) (05)

- 1) Objectives of Cost Accounting
- 2) ABC Classification of Material
- 3) Economic Ordering Quantity

\*\*\*\*\*